УДК 341.384:355.01(470+571:477)
DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2025.44.02

Дідус Д. О.

СУДОВА ПРАКТИКА ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

У статті досліджено судову практику щодо відшкодування шкоди жертвам війни, зокрема у порівняльному контексті міжнародного та національного досвіду. Автор аналізує ефективність існуючих правових механізмів компенсації, звертаючись до прецедентів роботи Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії (ICTY), Міжнародного кримінального трибуналу для Руанди (ICTR) та інших юрисдикцій. Дослідження висвітлює обмеженість мандатів цих судових органів у питаннях безпосередньої компенсації жертвам воєнних злочинів, що змушувало потерпілих звертатися до національних судів із вимогами про відшкодування. Окрему увагу приділено аналізу рішення у справі Filártiga v. Peña-Irala (1980, США), яке створило правовий прецедент щодо можливості подання позовів за порушення міжнародного права в іноземних юрисдикціях. Наведено також розгляд судових справ у Європі, зокрема позову "Матері Сребрениці" проти уряду Нідерландів та подальшого правового врегулювання щодо відповідальності держав за дії миротворчих контингентів.

Автор розглядає ситуацію в Україні, де через збройну агресію Російської Федерації запроваджено механізм фіксації збитків (Реєстр RD4U) та створено національні правові механізми для захисту прав жертв війни. Досліджуються рішення українських судів, зокрема практика Верховного Суду та районних судів, які ухвалюють рішення про компенсацію шкоди громадянам України за рахунок держави-агресора. Стаття підкреслює необхідність подальшого розвитку національних та міжнародних юридичних механізмів для забезпечення ефективного судового захисту жертв війни, їхнього права на компенсацію, а також механізмів примусового виконання таких рішень у міжнародному правовому просторі.

Одним із ключових аспектів механізму компенсації є оцінка завданої шкоди, яка здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міністерства соціальної політики України за погодженням з Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Автором досліджується також позиція Верховного Суду, яка полягає у тому, що Україна, в особі Міністерства соціальної політики, взяла на себе позитивний обов’язок щодо забезпечення прав потерпілих, у тому числі шляхом встановлення правил компенсації у випадку загибелі цивільних осіб.

Ключові слова: *судова практика, компенсація жертвам війни, міжнародне право, репарації, міжнародний трибунал, RD4U, національні суди.*

Постановка проблеми. Збройна агресія росії проти нашої держави, що триває вже понад десять років, підриває основи міжнародної безпеки в Східній Європі, руйнує основи світового порядку та завдає непоправної шкоди долям українських громадян та іноземцям. В правовій площині триваюча війна «оголила» низку есенційних проблем, з якими стикаються звичайні громадяни, які стали жертвами війни XXI століття: хоча на практичному рівні порушення питання відшкодування шкоди таким особам є поширеним та актуальною темою, яка час від часу з’являється в правовому науковому дискурсі (особливо у повоєнний період), станом на зараз немає чіткого розуміння щодо порядку діяльності органів судочинства у питаннях компенсації завданої шкоди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ретроспективним аналізом судової практики у питаннях відшкодування шкоди, завданої жертвам війни займалися закордонні вчені А. Фовлер, Осборн С. Тереза, К. Гордон, Р. Лійвоя. Крім того, українські дослідники, зокрема, М. Р. Степчук, С. С. Шрамко, С. В. Клименко, І. Ю. Стрілець у своїх наукових працях досліджували проблему дієвості міжнародних юрисдикційних механізмів у питаннях відшкодування шкоди жертвам війни, потерпілим від воєнних злочинів особам тощо. Водночас, вважаємо за доцільним здійснити порівняльний аналіз роботи судових органів у питаннях відшкодування

шкоди жертвам війни, окреслюючи особливості діяльності таких інституцій та проблем, з якими зіштовхувалися позивачі та їхні законні представники.

Формулювання завдання дослідження. Метою цієї наукової роботи є комплексний аналіз судової практики щодо відшкодування шкоди жертвами війни, в тому числі визначення ключових юридичних характеристик проблемних аспектів, що виникають під час та/або у процесі розгляду судових справ зі стягнення компенсаційних виплат на користь таких осіб.

Виклад основного матеріалу. Світовий досвід аналітичного огляду правових механізмів відшкодування шкоди жертвами війни нерозривно пов'язаний з військовими конфліктами в різних куточках земної кулі, що принесли руйнування економіки, знищення державних інституцій, мільйони біженців і сотні тисяч жертв серед цивільного населення. Для прикладу, можна принагідно згадати про діяльність Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії (1993) (The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, ICTY). Погоджуємся з позицією А. Фовлер, що участь потерпілих осіб у судових процесах під час діяльності ICTY відігравало другорядну роль: здебільшого цих осіб використовували в якості свідків обвинувачення, однак питання компенсації жертвам не порушувалося [1, с. 2]. Як слушно зазначає авторка, даний трибунал має статус «піонера» у галузі міжнародного кримінального правосуддя – судова інституція ухвалила обвинувальні вироки по відношенню до більше ніж 160 особам, серед яких глави держав, прем'єр-міністри, генерали та високопосадовці служби безпеки з різних сторін конфлікту [1, с. 2].

Застосовуючи ретроспективний аналіз діяльності даної судової інституції стає зрозумілим, що ICTY не досягнув результатів у питанні відшкодування шкоди, завданої жертвам війни. Так, на момент створення цього трибуналу, міжнародна спільнота зосередила увагу переважно на кримінальному переслідуванні винних, що спричинило відсутність у його мандаті положень про створення компенсаційного фонду для жертв. Внаслідок цього трибунал не мав юридичних повноважень присуджувати репарації окремим особам, за винятком випадків повернення майна.

У цьому контексті чимало потерпілих осіб у порядку Правила 106 «Правил процедури та доказування» Міжнародного кримінального трибуналу по колишній Югославії (МТКЮ) зверталися за компенсацією до національних судів [2].

Відповідно до цього правила, після винесення обвинувального вироку**,** Секретаріат Трибуналу передає компетентним органам держави, де було винесено вирок, та держави, громадянином якої є засуджений, текст вироку та відповідні матеріали справи. Це робиться для того, щоб потерпілі могли, якщо вони цього бажають, порушити цивільний позов у національних судах або інших відповідних органах з метою отримання компенсації. Таким чином, Правило 106 надає можливість жертвам використовувати рішення МТКЮ як підставу для вимоги компенсації через національні правові механізми, однак сам МТКЮ не мав практики реалізації механізмів задля захисту прав жертв збройного конфлікту.

Обмеженість застосування Правила 106 пояснюється, на наше переконання, кількома причинами: а) механізм мав дуже обмежений потенціал сам по собі; б) офіс прокурора МТКЮ не проявляв достатньої активності у питанні розширення можливостей жертв звертатися до цього механізму. Фактично, через дані обставини жертви та їхні законні представники (в тому числі адвокати) були позбавлені можливості отримати компенсацію, навіть коли справа вигравалася. Окрім того, рідкісні індивідуальні та колективні позови про компенсацію, які були успішними в національних судах, стикалися з проблемами виконання рішень.

Іншим цікавим прикладом є діяльність Міжнародного кримінального трибуналу для Руанди (МКТР, англ. International Criminal Tribunal for Rwanda, ICTR) [3]. Так само як і у випадку з МТКЮ, Статут МКТР не передбачав створення фонду репарацій, який міг би покривати компенсаційні виплати жертвам війни. Національна судова система даної країни була представлена судами gacaca, які забезпечували судочинство на місцевому рівні та розглядали заяви жертв війни за наслідками геноциду 1994 року [4, с. 5]. Якщо рішення Міжнародного кримінального трибуналу для Руанди стосувалися відповідальності держави та політичної верхівки країни, національні суди своїми рішеннями зобов’язували осіб, які були звинувачені у скоєні

злочинів під час геноциду, сплачувати значну грошову компенсацію жертвам війни та їхнім законним представникам. Хоча на декларативному рівні жертви отримували позитивні для себе рішення національних судів, якими покладалися обов’язки до винуватців здійснити компенсацію, у практичні площині (так само як і в історії з діяльністю МКТР) виконання судових рішень зіштовхувалось з відсутністю можливостей виплатити ці кошти винними особами або через відмову держави платити замість винуватців. Трибунал час від часу ухвалював рішення про те, що уряд Руанди має компенсувати жертвам замість неплатоспроможного злочинця, але уряд відмовився це робити.

Попри іноді хаотичні та турбулентні зміни, зокрема рішення чинної влади США щодо припинення фінансування міжурядових некомерційних організацій і виходу країни з Ради ООН з прав людини [5], судова система Сполучених Штатів Америки залишається однією з найбільш розвинених та вважається зразковим прикладом захисту прав людини і громадянина.

Так, у своїй науковій статті щодо ретроспективного аналізу позовів про компенсацію за військові злочини жертвами військових конфліктів, британська вчена А. Фовлер наводить приклад рішення у судовій справі «Filártiga v. Peña-Irala» [1, с. 15]. Правовою основою подання позову став акт – Alien Tort Statute (ATS), або Закон про делікти іноземців 1789 року, який надає право іноземним громадянам подавати позови до судів США за порушення міжнародного права.

За фабулою справи, громадяни Парагваю подали позов проти Пенья-Ірали, генерального інспектора поліції Асунсьйона, через вбивство сімнадцятирічного підлітка – родича позивачів. Родина жертви вважала, що вбивство було політично вмотивованим, оскільки батько загиблого був відомим критиком диктатури парагвайського генерала Альфредо Стресснера. Національний уряд Парагваю відмовився притягнути Пенья-Іралу до відповідальності. Однак під час його перебування в США, де він проживав з 1978 року, порушуючи візовий режим, родина загиблого, дізнавшись про його місцеперебування, подала проти нього цивільний позов до федерального суду США на підставі Закону про делікти іноземців (ATS), звинувативши його у тортурах як порушенні міжнародного права. Апеляційний суд другого округу США ухвалив, що тортури є порушенням міжнародного права (jus cogens norm) і вважаються серйозним злочином, який засуджується всіма націями.

Окрім цього, у судовому рішенні було вказано, що закон про делікти іноземців (ATS) дозволяє судам США розглядати справи про порушення прав людини, навіть якщо вони сталися за межами США. У свою чергу Пенья-Іралу визнано відповідальним за злочин, і суд зобов’язав його виплатити 10,4 мільйона доларів компенсації родині Філартіга. Дане судове рішення створило прецедент, що дозволив подавати позови проти винних у злочинах проти людяності в іноземних юрисдикціях.

Аналізуючи європейську правову площину щодо судової практики застосування компенсаційних механізмів, можна проаналізувати рішення Верховного суду Королівства Нідерланди від 2019 року у справі відповідальності держави за дії своїх миротворців під час геноциду в Сребрениці 1995 року. Так, боснійським мусульманським чоловікам і хлопчикам, які шукали порятунку на території бази нідерландських миротворців від розправи з боку армії боснійських сербів, було відмовлено в захисті, що, фактично, означало їхню скору загибель.

Позивачем проти нідерландського уряду виступила організація «Матері Сребрениці», що представляла інтереси родичів жертв. Так, у позовній заяві було зазначено, що представники нідерландського миротворчого контингенту не виконали свій обов’язок а саме: не чинили опору боснійським сербам, відмовили у захисті біженцям, не дозволивши їм перебувати на території бази миротворців під мандатом ООН, не здійснювали жодних спроб щодо запобігання геноциду, хоча знали про можливу загрозу знищення людей на етнічній основі [7, с. 116].

Гаазький трибунал 2014 року визнав Королівство Нідерланди відповідальним за загибель 300 боснійських чоловіків, яких вигнали з бази миротворчого контингенту цієї країни. Цікавим є те, що дане рішення називають важливим прецедентом, який встановив можливість притягнення до відповідальності державу за дії представників їхнього миротворчого контингенту. На виконання даного рішення нідерландський уряд офіційно вибачився перед родинами загиблих, а також запустив механізм відшкодування грошової компенсації .

Повертаючись до національних судів, то нагадаємо, що у 2022 році через збройну агресію російської федерації Уряд України створив спеціальний механізм визначення збитків, які завдала держава-агресор (постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 326 «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії російської федерації» (далі – Постанова № 326)) [8].

Визначення шкоди та збитків здійснюється окремо, зокрема, за таким напрямом, як людські втрати та пов`язані з ними, які включають всі людські втрати (смерть або каліцтво цивільних осіб), що виникли в результаті збройної агресії російської федерації, а також витрати, пов'язані з призначенням різних видів державної соціальної допомоги та наданням соціальних послуг (підпункт 1 пункту 2 Постанови № 326).

Одним із основних показників, які оцінюються в межах цього напряму, є кількість цивільних осіб, загиблих внаслідок збройної агресії російської федерації (абзац третій підпункту 1 пункту 2 Постанови № 326). Визначення шкоди та обсягу соціальних виплат, які забезпечуються відповідно до законодавства, у грошовій формі здійснюється згідно з методикою, затвердженою наказом Мінсоцполітики, за погодженням Мінреінтеграції. Відповідальним за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є Мінсоцполітики (абзаци 8 і 9 підпункту 1 пункту 2 Постанови № 326).

Беручи до уваги все вищенаведене, у Постанові Верховного Суду України від 02.02.2024 року у справі № 242/2367/21 окремо зазначено, що Україна в особі Мінсоцполітики взяла на себе позитивний матеріальний обов`язок визначити правила, спрямовані на відновлення прав потерпілих унаслідок, зокрема, загибелі цивільних осіб через збройну агресію російської федерації. Його невиконання чи неналежне виконання може бути окремою підставою для позову про відшкодування Україною шкоди, завданої затримкою виконання цього обов'язку [9].

Розмір такого відшкодування залежить від складності проблеми, яку має вирішити держава, умов (воєнних, соціально-економічних, політичних), у яких цю проблему слід вирішити, тривалості невиконання чи неналежного виконання відповідного обов'язку, важливості вирішення відповідної проблеми для конкретної особи тощо. Проте таке відшкодування не може бути пов'язаним і співмірним із розміром тієї шкоди, яка завдана загибеллю людини самою Росією [9].

Станом на зараз можна констатувати, що українські вітчизняні суди ухвалюють судові рішення на користь громадян України щодо відшкодування шкоди Росією. Так, наприклад, рішенням Солом`янського районного суду міста Києва від 27.02.2023 року у справі 760/17232/20, що набрало законної сили, покладений обов'язок з держави Російська Федерація відшкодувати моральну шкоду на користь позивача у розмірі 1 000 000 гривень 00 копійок (один мільйон гривень 00 копійок) [10].

Ані наявність напрацьованої судової практики у світі та в Україні, ані політична воля української влади наразі не є ключовими чинниками впливу на державу-агресора, яка поки що не має наміру виконувати рішення українських юрисдикційних органів.

У цьому контексті важливим є подальший розвиток і стабільне функціонування Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України (Register of Damage for Ukraine, RD4U), який з 2025 року прийматиме заявки за всіма категоріями. Попри те, що на сьогодні російська влада категорично відмовляється сплачувати будь-які компенсації та виконувати рішення національних судів, демонстративно ігноруючи покладені на неї зобов'язання, так звана «прокуратура» країни-агресора наприкінці січня 2025 року визнала Реєстр RD4U «небажаною організацією».

Висновки. Здійснивши порівняльний аналіз судової практики у питаннях компенсацій жертвам війни, можна стверджувати, що генеза сучасних міжнародних правових механізмів компенсації жертвам війни походить з другої половини XX століття та в теперішній час вже є приклади успішних кейсів стягнення збитків у даному типі судових справ (наприклад, рішення Верховного Суду Королівства Нідерланди). Водночас, важливо зазначити, що російсько-українська війна за інтенсивністю, масштабністю є значно більшою та в цій довго триваючій збройній агресії росія демонстративно ігнорує базові приписи міжнародного права, нехтуючи рішеннями міжнародних правових інституцій.

Важливо розуміти, що навіть в умовах нехтування російською владою вимог національних судів, напрацювання в цій сфері потрібно продовжувати бо такі судові рішення можуть бути використані в майбутньому для стягнення компенсацій як на рівні міжнародних інституцій, так і через національні механізми правосуддя інших держав. Окрім того, накопичення судової практики в питаннях компенсацій жертвам війни сприяє посиленню міжнародного тиску на державу-агресора та створенню механізмів, які унеможливлюють ухилення від відповідальності. Так, попри системне ігнорування рішень міжнародних судів російською владою, їхня юридична значимість не зменшується. Вони є основою для подальших політичних, дипломатичних та економічних кроків, спрямованих на притягнення агресора до відповідальності та забезпечення відшкодування постраждалим.

Використана література:

1. Fowler A. War crimes compensation claims: charting the challenges faced by civilian victims and their advocates. Social activism – new challenges in a (dis)connected world. 2023. Vol. 1, no. 1. P. 1–27. URL: https://doi.org/10.5772/intechopen.1002725 (date of access: 04.02.2025).
2. Statute of the International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991 (International Tribunal for the Former Yugoslavia) : Resolution of 25.05.1993 no. 827 : as of 14 August 2002. URL: https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/statute-international-tribunal-prosecution-persons-responsible (date of access: 01.02.2025).
3. Statute of the International Tribunal for Rwanda : Resolution of 08.11.1994 no. 955. URL: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/ictr_ef.pdf (date of access: 06.02.2025).
4. Brewer B. Women and the Rwandan gacaca courts: gender, genocide and justice. The journal of modern african studies. 2023. Vol. 61, no. 1. P. 1–22. URL: https://doi.org/10.1017/S0022278X22000404 (date of access: 08.02.2025).
5. Withdrawing the United States from and Ending Funding to Certain United Nations Organizations and Reviewing United States Support to All International Organizations : Executive Order of 03.02.2025 no. 14199. URL: https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/02/withdrawing-the-united-states-from-and-ending-funding-to-certain-united-nations-organizations-and-reviewing-united-states-support-to-all-international-organizations/ (date of access: 10.02.2025).
6. Court decision of United States Court of Appeals, Second Circuit. of 30.06.1980 in no. 79-6090. URL: https://www.uniset.ca/other/cs5/630F2d876.html (date of access: 05.02.2025).
7. Ryngaert C., Istrefi K. Introduction: special issue ‘the legacy of the mothers of srebrenica case’. Utrecht journal of international and european law. 2021. Vol. 36, no. 2. P. 114–117. URL: https://utrechtjournal.org/articles/10.5334/ujiel.552 (date of access: 04.02.2025).
8. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації : Постанова від 20.03.2022 № 326. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-п#Text (дата звернення: 05.02.2025).
9. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 02.02.2024 у справі № 242/2367/21. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/116731841 (дата звернення: 05.02.2025).
10. Рішення Солом`янського районного суду м. Києва від 27.02.2023 у справі № 760/17232/20. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/114824738 (дата звернення: 01.02.2025).

References:

1. Fowler, A. (2023). War crimes compensation claims: Charting the challenges faced by civilian victims and their advocates. In S. Serpa & D. C. Kelly (Eds.), Social Activism – New Challenges in a (Dis)connected World. IntechOpen. P. 1-27. URL: https://www.intechopen.com/chapters/1148542 [in English].
2. United Nations. (2015). Rules of procedure and evidence. International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991. The Hague, Netherlands.
3. United Nations Security Council. (1994). Resolution no 955 and the first Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda. United Nations. URL: https://digitallibrary.un.org/record/198038?ln=en&v=pdf [in English].

4. Bernard, F. (2023). Women and the Rwandan Gacaca Courts: Gender, Genocide, and Justice. The Journal of Modern African Studies, 61(1), P. 1–22. URL: https://doi.org/10.1017/S0022278X22000404 [in English]
5. The White House (2025). Withdrawing the United States from and ending funding to certain United Nations organizations and reviewing United States support to all international organizations. URL: https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/02/withdrawing-the-united-states-from-and-ending-funding-to-certain-united-nations-organizations-and-reviewing-united-states-support-to-all-international-organizations/ [in English].
6. United States Court of Appeals, Second Circuit *(1980). Filártiga v. Peña-Irala*, 630 F.2d 876 (2nd Cir. 1980). URL: http://www.uniset.ca/other/cs5/630F2d876.html [in English].
7. Ryngaert, C., & Istrefi, K. (2021). Introduction: Special Issue "The Legacy of the Mothers of Srebrenica Case". Utrecht Journal of International and European Law, 36(2), P. 114–117. URL: https://doi.org/10.5334/ujiel.552 [in English].
8. Kabinet Ministriv Ukrainy (2022). Pro zatverdzhennia Poriadku vyznachennia shkody ta zbytkiv, zavdanykh Ukraini vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii vid 20.03.2022 № 326 [On approval of the Procedure for determining damage and losses caused to Ukraine as a result of the armed aggression of the Russian Federation]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-п#Text [in Ukranian].
9. Verkhovnyi Sud (2024). Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu vid 02.02.2024 u spravi № 242/2367/21 [Resolution of the Supreme Court composed of the panel of judges of the First Judicial Chamber of the Civil Court of Cassation dated 02.02.2024incaseNo.242/2367/21].URL:https://reyestr.court.gov.ua/Review/116731841[inUkranian].
10. Solomyanskyi District Court of Kyiv (2023). Rishennia Solomianskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 27.02.2023 u spravi №760/17232/20. [Resolution of the Solomian District Court of Kyiv dated 27.02.2023 in case No. 760/17232/20]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/114824738 [in Ukranian].

Didus D. Judicial practice on compensation for war victims: a comparative analysis

The article examines the judicial practice of compensation for war victims, in particular in the comparative context of international and national experience. The author analyses the effectiveness of the existing legal mechanisms of compensation, referring to the precedents of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY), the International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR) and other jurisdictions. The study highlights the limited mandate of these judicial bodies to provide direct compensation to victims of war crimes, which forced victims to apply to national courts for reparations. Special attention is paid to the analysis of the judgement in Filártiga v. Peña-Irala (1980, USA), which set a legal precedent for the possibility of filing claims for violations of international law in foreign jurisdictions. The author also describes court cases in Europe, in particular, the lawsuit filed by the "Mother of Srebrenica" against the Government of the Netherlands and the subsequent legal settlement regarding the responsibility of states for the actions of peacekeeping contingents.

The author examines the situation in Ukraine, where, due to the armed aggression of the Russian Federation, a mechanism for fixing damages (RD4U Register) has been introduced and national legal mechanisms for protecting the rights of war victims have been established. The article examines the decisions of Ukrainian courts, in particular the practice of the Supreme Court and district courts, which make decisions on compensation for damage to Ukrainian citizens at the expense of the aggressor state. The article emphasises the need for further development of national and international legal mechanisms to ensure effective judicial protection of war victims, their right to compensation, as well as mechanisms for enforcement of such decisions in the international legal space.

One of the key aspects of the compensation mechanism is the assessment of the damage caused, which is carried out in accordance with the methodology approved by the order of the Ministry of Social Policy of Ukraine in agreement with the Ministry for Reintegration of Temporarily Occupied Territories of Ukraine. The author also examines the position of the Supreme Court, which is that Ukraine, represented by the Ministry of Social Policy, has assumed a positive obligation to ensure the rights of victims, including by establishing rules for compensation in the event of the death of civilians.

Key words: *judicial practice, compensation for war victims, international law, reparations, international tribunal, RD4U, national courts.*